

مرگ متهم ۱ انقلاب ۵۷

مرگ متهم ۱ انقلاب ۵۷ نگاهی به حیات سیاسی جیمی کارتر

زهره زمانی

جیمی کارتر، سونهمین رئیس‌جمهور ایالات متحده آمریکا (۱۹۷۷ تا ۱۹۸۱) در نهم دی‌ماه ۱۴۰۳ (۲۹ دسامبر ۲۰۲۴)، پس از یک‌قرن زندگی، بدرود حیات گفت و پرونده حسنات و سیئات حرفه‌ای او بسته‌شد. قرینی که او زیست به اندازه کافی پرتلاطم بود؛ اما تجربه زیسته‌ی او در جهان سیاست، به‌ویژه در مسند رهبری کشورش، به شرحی که خواهدآمد، در قیاس با همتایانش فرازوفرودی غیرعادی داشت. او در کاخ سفید، روزها و شبهای گذراند که احتمالاً اقران او حتی در زمانه جنگ‌های جهانی و غائله ویتنام نیز، نگذرانده‌باشند. اوج این تشویش‌خاطرها به وقایعی برمی‌گردد که در پیوند تام و تمام با دونهظام سیاسی حاکم بر کشور ایران بوده‌است. از بخت خوش یا بد وی، دوره ریاست‌جمهوری چهارساله او مصادفشد با تغییرات کلان سیاسی، اجتماعی در نیرومندترین شریک خاورمیانه‌ای ایالات‌متحده؛ تغییراتی که در آغاز، چندان هم در مذاق وی به عنوان رئیس‌جمهور یکی از دو ابرقدرت دوران جنگ سرد، تلخ نمی‌نمود. سیر وقایع بعدی اما، ورق را برگرداند و همه رشته‌های استراتژیست‌های همراه وی در هیأت حاکمه آمریکا را پنبه‌کرد و تا مدت‌ها از کشوری که مدعی رهبری دستکم نیمی از جهان بشری بود، تصویر نامطلوبی برجای گذاشت.

طنز تراژدی‌مانند ماجرای انقلاب ۵۷ ایران، آن است که از نحوه برخورد کارتر با این پدیده پیچیده و نوع رفتار وی با پادشاه ایران، نه قاطبه مردم آمریکا و نه برخی از همکاران کارتر و نه حزب رقیب و نه حتی دوطرف منازعه در ایران، راضی‌بودند. از خلاف کارتر، رونالد ریگان، و عیجویی‌هایش از او که بگذریم، باید به نگاه نسل‌های قدیم و جدید ایرانیان به دیده تأمل بنگریم؛ شاهدوستان‌های سابق و سلطنت‌طلبان نوستالژیست لاحق، به گمان سستی و بی‌تصمیمی او در حمایت از محمدرضا پهلوی و حتی به اتهام فروختن وی به روحانیان انقلابی، در گوادولوپ، لعن و نفرینی ابدی نثار او می‌کنند. سیاسیون تازه به قدرت رسیده در ایران نیز کارتر را به دلیل دخالت در امور داخلی و تحویل‌دادن شاه مخلوع ایران، آماج انتقاد خود کردند و با اشغال سفارت ایالات‌متحده، انتقام سختی از

او گرفته و ضمن جلوگیری از اقامت دوباره وی در کاخ سفید، تخمِ امریکاستیزی فعلاً نیم‌قرنه‌ای را در این سرزمین کاشتند و داشتند و بارور ساختند.

کارنامه سیاسی جیمی کارتر اما منحصر به یک‌دوره ریاست‌جمهوری وی نیست. او پیش و پس از آن نیز دولتمردی برجسته و سیاستمداری کارکشته بود و ای‌بسا کنشگری‌های وی از زمان ترک آن تخت بدشگون، نسبت به خودِ ریاست‌جمهوری‌اش ثمرهٔ خوشایندتر و درخشان‌تری داشته‌باشد و آیندگان و تاریخ جهان، داوری مهربانانه‌تری درباره او بکنند.

به هرروی، کارتر، یک‌صدسال در دنیا ماند و کارها راند و عاقبت کار آدمی مرگ است که در رسید و فرصتی عاجل فراهم‌آورد که نگاهی مجمل داشته‌باشیم به حیات طبیعی و سیاسی و اجتماعی آن مردِ پرحاشیه و به انتظار بنشینیم که اسناد بیشتر و گویاتری، از حجاب آرشیوها به درآیند و بتوانیم درباب آن مقطع پرالتهاپ از تاریخ امریکا و ایران و جهان، قضاوت کنیم؛ از جمله درباره جیمی کارتر.

نگاهی به زندگی کارتر

جیمز ارل کارتر جونیور، مشهور به جیمی کارتر در ۱ اکتبر ۱۹۲۴ در پلِیتویل، جورجیا، در یک خانواده کشاورز به دنیا آمد. دوران کودکی او در مزرعه‌ای در ایالت جورجیا گذشت و از همان دوران با سختی‌های زندگی کشاورزی و چالش‌های زندگی روستایی آشنا شد. خانواده او از طبقه متوسط پایین بودند و این موضوع تأثیر زیادی بر شکل‌گیری شخصیت کارتر و دیدگاه‌های اجتماعی او گذاشت.

او دوران تحصیلات ابتدایی را در مدارس محلی گذراند و از آنجا که به تحصیل علاقه‌مند بود، به دانشگاه جورجیا رفت و در رشته مهندسی برق تحصیل کرد. او در سال ۱۹۴۶ دانش‌آموخته شد و به نیروی دریایی ایالات متحده پیوست. کارتر در دوران خدمتش در نیروی دریایی، تجربه‌های زیادی اندوخت که بعدها در کار مدیریت و رهبری به کارش آمد.

پس از پایان خدمت در نیروی دریایی، کارتر به خانه برگشت تا از مزرعه خانوادگی مراقبت کند. این دوران، او را با مشکلات و چالش‌های کشاورزی در جنوب ایالات متحده آشنا ساخت و به نوعی، درک عمیقی از مسائل اجتماعی و اقتصادی ایالات متحده پیدا کرد.

کارتر در سال ۱۹۶۲، وارد عرصه سیاست شد و به مجلس سنای ایالت جورجیا راه یافت. او در سال ۱۹۶۶ نامزد فرمانداری ایالت جورجیا شد. اما حزب دموکرات نامزدی او را تأیید نکرد. با این حال عملکرد او در مبارزات انتخاباتی باعث ارتقاء جایگاه او بین مردم ایالت

جورجیا شد. او با تکیه بر این تجربه و با یک کارزار انتخاباتی دقیق در سال ۱۹۷۰ به فرمانداری آن ایالت برگزیده و از ۱۹۷۱ تا ۱۹۷۴ عهده‌دار آن سمت بود. دوران فرمانداری او با اصلاحات عمده‌ای همراه بود که بسیاری از آنها مربوط به آموزش، بهداشت و بهبود شرایط اجتماعی در ایالت جورجیا بود. او همچنین در دوران فرمانداری خود اقدامات قابل‌توجهی در راستای مبارزه با تبعیض‌های نژادی و اجتماعی انجام داد که باعث افزایش محبوبیتش شد. ویژگی‌های اخلاقی برجسته او، از جمله: «صداقت و شفافیت» او را به یک چهره شناخته شده در سطح ملی تبدیل کرد.

در سال ۱۹۷۶، جیمی کارتر تصمیم گرفت برای ریاست‌جمهوری ایالات متحده نامزد شود. او در رقابت با جerald Ford، رئیس‌جمهور وقت، پیروز شد و به کاخ سفید راه یافت. کارتر ریاست‌جمهوری را در زمانی آغاز کرد که ایالات متحده با بحران‌های اقتصادی و سیاسی جدی روبرو بود. بحران انرژی و رکود اقتصادی از مشکلات عمده‌ای بودند که کارتر با آنها مواجه شد. علاوه بر این، بحران گروگان‌گیری در ایران و تنش‌های جنگ سرد از دیگر چالش‌های بزرگ دوران ریاست‌جمهوری او بودند. درعین‌حال، کارتر در سیاست خارجی موفقیت‌هایی به‌دست آورد که به‌عنوان دستاوردهای برجسته‌ای در تاریخ سیاست خارجی ایالات متحده شناخته می‌شوند.

یکی از مهم‌ترین دستاوردهای سیاست خارجی کارتر، توافق کمپ دیوید در سال ۱۹۷۸ بود. این توافق بین مصر و اسرائیل باعث شد که پس از سال‌ها تنش و جنگ، صلحی پایدار میان این دو کشور برقرار شود. درعین‌حال، بحران گروگان‌گیری در ایران یکی از بزرگ‌ترین بحران‌های دوران ریاست‌جمهوری کارتر بود. ۵۲ دیپلمات آمریکایی به مدت ۴۴۴ روز در تهران به گروگان گرفته شدند و این موضوع تأثیر زیادی بر کاهش محبوبیت کارتر در داخل ایالات متحده داشت.

هم‌زمان با بحران گروگان‌گیری، کارتر با بحران انرژی نیز دست و پنجه نرم می‌کرد. ایالات متحده در آن زمان با کمبود منابع انرژی روبرو بود و این بحران باعث شد که قیمت بنزین افزایش یابد و مشکلات اقتصادی بیشتری برای مردم ایجاد شود. کارتر برای مقابله با این بحران، به تلاش برای کاهش وابستگی به منابع خارجی نفت و افزایش استفاده از منابع انرژی تجدیدپذیر پرداخت. با این حال، به دلیل مشکلات اقتصادی و بحران‌های مختلف، کارتر نتوانست بطور کامل از بحران‌های داخلی عبور کند و این امر به کاهش محبوبیت او انجامید.

پس از پایان دوره ریاست‌جمهوری خود در سال ۱۹۸۱، جیمی کارتر به‌جای بازنشستگی، به فعالیت‌های بشردوستانه خود ادامه داد. او بنیاد کارتر را تأسیس کرد که هدف آن ترویج بهداشت عمومی، دموکراسی و

حقوق بشر در سراسر جهان بود. این بنیاد در زمینه‌های مختلفی از جمله مبارزه با بیماری‌های کشنده، بهبود شرایط بهداشتی در کشورهای در حال توسعه و حمایت از حقوق بشر فعالیت می‌کرد. کارتر بویژه در مناطق فقیر و در حال توسعه مانند آفریقا و آمریکای لاتین حضور داشت و در این مناطق پروژه‌های مختلفی را به اجرا گذاشت. کارتر شخصاً در بسیاری از این پروژه‌ها حضور یافت و به مردم این مناطق کمک‌های زیادی ارائه داد.

در سال ۲۰۰۲، جیمی کارتر به دلیل تلاش‌هایش در راستای ترویج صلح و حقوق بشر، جایزه صلح نوبل را دریافت کرد. این جایزه به دلیل تلاش‌های گسترده او در زمینه حل منازعات بین‌المللی، مبارزه با فقر و حمایت از حقوق بشر اهدا شد. این جایزه باعث شد که کارتر به‌عنوان یکی از برجسته‌ترین چهره‌های تاریخ معاصر شناخته شود. کارتر به‌عنوان یک سیاستمدار و انسان‌دوست، تلاش‌های زیادی برای بهبود شرایط جهانی و ارتقاء حقوق بشر انجام داده است. او در دوران ریاست‌جمهوری و همچنین در دوران پس از آن، توانسته است میراثی از خود بجا بگذارد که تأثیرات آن همچنان در سیاست‌های داخلی و خارجی ایالات متحده و همچنین در سطح جهانی محسوس است. فعالیت‌های بشردوستانه و دیپلماتیک او موجب شده تا کارتر نه تنها در دوران ریاست‌جمهوریش بلکه در طول سال‌های بعد از آن هم به‌عنوان یکی از بزرگ‌ترین شخصیت‌های تاریخ معاصر شناخته شود. زندگی و دستاوردهای جیمی کارتر همچنان الهام‌بخش بسیاری از رهبران و فعالان اجتماعی در سراسر جهان است.

کارتر و خانواده

جیمی کارتر در زندگی شخصی خود با روزالین اسمیت آشنا شد و در تاریخ ۷ جولای ۱۹۴۶ با او ازدواج کرد. روزالین در تاریخ ۱۸ آگوست ۱۹۲۷ در ایالت جورجیا به دنیا آمده بود و او نیز از یک خانواده مذهبی و اخلاق‌گرا بود. این زوج صاحب چهار فرزند شدند؛ سه پسر و یک دختر.

روزالین در دوران ریاست‌جمهوری جیمی کارتر، به‌عنوان بانوی اول ایالات متحده نقش مهمی ایفا کرد و در مسائل مختلف اجتماعی و بویژه در زمینه‌های بهداشت روانی و حقوق زنان فعال بود.

روزالین کارتر در عرصه‌های مختلف اجتماعی نیز فعال بود و در حمایت از حقوق بشر و بهبود شرایط زنان در ایالات متحده گام‌های مؤثری برداشت. او بویژه در زمینه‌های آموزش، بهداشت روانی، و توانمندسازی زنان فعال بود و تأکید داشت که جامعه باید توجه ویژه‌ای به بهبود وضعیت زنان و خانواده‌ها داشته باشد. او همچنین

در بسیاری از فعالیتهای بشردوستانه جیمی کارتر مشارکت داشت و با حمایت‌هایش، موجب تقویت فعالیتهای بین‌المللی او در راستای صلح و حقوق بشر شد.

اهمیت کارتر در تاریخ ایالات متحده و جهان جیمی کارتر به‌عنوان سی و نهمین رئیس‌جمهور ایالات متحده، تأثیرات زیادی بر تاریخ ایالات متحده و جهان گذاشت. اهمیت وی نه‌تنها در دوران ریاست‌جمهوری او، بلکه در سال‌ها پس از آن، در فعالیتهای بشردوستانه و دیپلماتیک نیز نمایان است. در اینجا به برخی از جنبه‌های کلیدی اهمیت وی در تاریخ ایالات متحده و جهان پرداخته می‌شود:

۱) مبارزه با بحران‌های داخلی ایالات متحده

الف) بحران اقتصادی و رکود

دوران ریاست‌جمهوری کارتر با یک رکود اقتصادی در ایالات متحده همراه بود. اقتصاد آمریکا در اواخر دهه ۱۹۷۰ و اوایل دهه ۱۹۸۰ بشدت آسیب دید. دلایل اصلی رکود شامل تورم بالا، بیکاری فزاینده و کُند شدن رشد اقتصادی بود. تورم در اواخر دهه ۱۹۷۰ به‌سرعت افزایش یافته بود و بسیاری از آمریکایی‌ها شاهد افزایش قیمت‌ها در زمینه‌های مختلف مانند کالاهای مصرفی، مسکن و انرژی بودند. این بحران اقتصادی در سال‌های پایانی دوران ریاست‌جمهوری جerald فورد آغاز شده بود و کارتر در ابتدای ریاست‌جمهوری خود مجبور شد با پیامدهای آن دست و پنجه نرم کند.

کارتر برای مقابله با این بحران به چندین روش مختلف روی آورد. او برای کاهش تورم و رکود اقتصادی ابتدا به سیاست‌های انقباضی متوسل شد و تلاش کرد تا تقاضای کل در اقتصاد را کاهش دهد. این سیاست‌ها شامل افزایش نرخ‌های بهره توسط بانک مرکزی ایالات متحده بود تا بتواند تورم را کنترل کند. اما این سیاست‌ها خود باعث افزایش بیکاری و کند شدن رشد اقتصادی شد و بشدت بر زندگی مردم تأثیر گذاشت.

ب) بحران انرژی

یکی از بزرگ‌ترین بحران‌های دوران ریاست‌جمهوری کارتر، بحران انرژی بود که در پی افزایش قیمت نفت توسط کشورهای تولیدکننده نفت بویژه «اعضای اوپک» به‌وجود آمد. در سال ۱۹۷۳، اوپک تصمیم گرفت تولید نفت را کاهش دهد که منجر به افزایش قیمت نفت در بازار جهانی شد. این موضوع بر اقتصاد ایالات متحده و دیگر کشورهای غربی تأثیر زیادی گذاشت و قیمت بنزین در آمریکا به شدت افزایش یافت.

در سال ۱۹۷۹، یک بحران انرژی جدید با وقوع انقلاب اسلامی در ایران و تعطیلی تولید نفت ایران ایجاد شد. ایران که یکی از بزرگ‌ترین

تولیدکنندگان نفت در جهان بود، به دلیل انقلاب اسلامی تولید نفت را کاهش داد؛ که این بحران انرژی را شدیدتر کرد. در این دوران، مردم ایالات متحده با کمبود بنزین مواجه شدند و صفهای طولانی برای سوختگیری در پمپ بنزینها به تصویری روزمره تبدیل شد.

کارتر برای مقابله با این بحران چندین سیاست را پیش برد. او بشدت بر اهمیت صرفهجویی در مصرف انرژی تأکید کرد و سیاستهای مختلفی برای کاهش وابستگی به نفت خارجی ارائه داد. او همچنین از انرژیهای تجدیدپذیر مانند انرژی خورشیدی و باد حمایت کرد و پروژههای تحقیقاتی و توسعه در این زمینه را آغاز کرد. کارتر همچنین خواستار افزایش تولید انرژی داخلی شد و به ترویج استفاده از سوختهای جایگزین مانند گاز طبیعی و سوختهای زیستی پرداخت. یکی از اقداماتی که در این دوره انجام شد، ایجاد «سازمان انرژی» بود که هدف آن بهبود بهره‌برداری از منابع انرژی و کاهش وابستگی به نفت خارجی بود.

(ج) نرخ بیکاری و فقر

در کنار بحران اقتصادی و انرژی، نرخ بیکاری در دوران ریاستجمهوری کارتر نیز بشدت افزایش یافت. تا سال ۱۹۸۰، نرخ بیکاری به حدود ۷.۵ درصد رسید که برای بسیاری از مردم ایالات متحده تجربه‌ای ناخوشایند بود. بسیاری از کارگران و خانواده‌ها با مشکلات مالی جدی روبرو بودند و کارتر برای کاهش این مشکلات تلاشهایی انجام داد. او بویژه بر لزوم گسترش فرصت‌های شغلی و بهبود شرایط اقتصادی طبقات متوسط و پایین تأکید داشت. کارتر در راستای مقابله با بیکاری و فقر، طرح‌هایی برای افزایش حمایت‌های اجتماعی و بهبود دسترسی به خدمات بهداشتی، آموزش و مسکن برای اقشار کم‌درآمد ارائه داد. در این زمینه، او تلاش کرد تا با گسترش برنامه‌های دولتی و تأمین منابع مالی، کمک‌های اجتماعی بیشتری به افراد نیازمند ارائه دهد. یکی از اهداف او، ایجاد شغل برای افرادی بود که در معرض خطر فقر و بیکاری قرار داشتند.

(د) تأثیرات اجتماعی و نارضایتی عمومی

بحران‌های اقتصادی و انرژی باعث شد که نارضایتی عمومی در ایالات متحده افزایش یابد. کارتر که به‌عنوان یک سیاستمدار با اصول اخلاقی شناخته می‌شد، تلاش کرد تا در مواجهه با این بحران‌ها، شفافیت و صداقت را در سیاست‌های خود حفظ کند، اما بسیاری از آمریکایی‌ها احساس می‌کردند که او نتوانسته است بطور مؤثر با این بحران‌ها مقابله کند. بویژه بحران انرژی و افزایش قیمت‌ها باعث شد که محبوبیت کارتر در میان مردم کاهش یابد. یکی از جنبه‌های مهم در

دوران ریاست‌جمهوری کارتر، تلاش او برای مقابله با مشکلات داخلی بدون استفاده از سیاست‌های نظامی یا اقدامات قهری بود. او به‌جای اتکا به نیروی نظامی و راه‌حل‌های سریع، به دنبال راه‌حل‌های بلندمدت و ساختاری برای مشکلات اقتصادی و اجتماعی بود. در عین حال، مدیریت این بحران‌ها باعث شد که کارتر در انتخابات ۱۹۸۰ که در آن با رونالد ریگان، رقیب جمهوری‌خواه خود، رقابت کرد، شکست بخورد.

(۲) دستاوردهای سیاسی در زمینه حقوق بشر

دوران ریاست‌جمهوری جیمی کارتر نه تنها با چالش‌های داخلی ایالات متحده همراه بود، بلکه کارتر در سیاست خارجی نیز بر جنبه‌های حقوق بشری تأکید زیادی داشت. این تأکید بر حقوق بشر در سیاست خارجی کارتر بویژه با مواضع و اقدامات او در مقابله با رژیم‌های مستبد و دیکتاتورهای جهان سوم و کشورهای تحت سلطه قدرت‌های بزرگ آن زمان مانند اتحاد جماهیر شوروی و کشورهای آمریکای لاتین مرتبط بود. در این زمینه، کارتر بطور چشمگیری سیاست‌های حقوق بشری را در دکترین سیاست خارجی ایالات متحده وارد کرد و هدف خود را گسترش دموکراسی و حمایت از حقوق فردی و اجتماعی قرار داد. در اینجا به برخی از دستاوردهای او در زمینه حقوق بشر پرداخته می‌شود:

(الف) تأکید بر حقوق بشر در سیاست خارجی

یکی از ویژگی‌های بارز دوران ریاست‌جمهوری کارتر، تغییر در رویکرد ایالات متحده نسبت به حقوق بشر در سیاست خارجی بود. در دوران پیشین، ایالات متحده گاهی با چشم‌پوشی از وضعیت حقوق بشر، به حمایت از رژیم‌های دیکتاتوری که منافع استراتژیک یا اقتصادی داشتند، پرداخته بود. اما جیمی کارتر بطور صریح و علنی بر اهمیت حقوق بشر تأکید کرد و اعلام کرد که حقوق بشر باید محور سیاست خارجی ایالات متحده باشد.

او با شعار «حقوق بشر» به عنوان یکی از اصول اساسی سیاست خارجی خود، همواره بر لزوم احترام به آزادی‌های فردی، دموکراسی و حقوق مردم در کشورهای مختلف تأکید می‌کرد. کارتر بر این باور بود که ایالات متحده باید از رژیم‌هایی که مردم را سرکوب می‌کنند، فاصله بگیرد و به حمایت از ملت‌ها و مردم آزادی‌خواه بپردازد.

(ب) فشار بر دیکتاتورهای و حکومت‌های سرکوبگر

جیمی کارتر تلاش کرد تا ایالات متحده را از حمایت از حکومت‌های سرکوبگر و دیکتاتورهای در سراسر جهان دور کند. این رویکرد بویژه در رابطه با رژیم‌های نظامی و استبدادی در آمریکای لاتین، آفریقا و آسیا بطور مشخص نمود پیدا کرد.

یکی از مواردی که در این زمینه مورد توجه قرار گرفت، سیاست کارتر در برابر رژیم‌های نظامی در کشورهای آمریکای لاتین بود. برای مثال، کارتر تصمیم گرفت که کمک‌های اقتصادی به حکومت‌های مستبد در کشورهای آمریکای لاتین، نظیر آرژانتین و شیلی، را کاهش دهد. در شیلی، کارتر بطور خاص در قبال حکومت آگوستو پینوشه که در آن زمان دیکتاتوری نظامی در این کشور برقرار بود، فشارهایی وارد کرد تا حقوق بشر و آزادی‌های سیاسی در این کشور رعایت شود. در همین راستا، کارتر حتی در مذاکرات با کشورهای دیگر نیز از مقامات این کشورها خواست که به حقوق بشر احترام بگذارند و در روابط خود با ایالات متحده بر این موضوع تأکید کرد. این اقدام‌ها سبب شد که ایالات متحده در برخی موارد از حمایت‌های نظامی و اقتصادی خود از دیکتاتورها دست بردارد.

پ) مشارکت در حل بحران‌های انسانی و صلح‌طلبانه
جیمی کارتر همچنین در زمینه حقوق بشر و صلح‌طلبی در سطح جهانی فعالیت کرد. یکی از برجسته‌ترین دستاوردهای کارتر در این زمینه، نقش او در مذاکرات میان اسرائیل و مصر بود که منجر به توافق تاریخی کمپ دیوید در سال ۱۹۷۸ شد. در این توافق، کارتر توانست نقش میانجی‌گر را ایفا کند و اسرائیل و مصر را به یک توافق صلح پایدار برساند که یکی از دستاوردهای عمده در تاریخ دیپلماسی جهانی محسوب می‌شود.

در همین راستا، کارتر همواره در تلاش بود تا از راه‌های دیپلماتیک و مذاکره، صلح و حقوق بشر را در مناطق بحران‌زده برقرار کند. سیاست‌های کارتر در این زمینه موجب شد که در دوران پس از ریاست‌جمهوری خود نیز همچنان به‌عنوان یک شخصیت جهانی در راستای ترویج صلح، دموکراسی و حقوق بشر شناخته شود.

ت) تأسیس بنیاد کارتر
یکی دیگر از جنبه‌های تأثیرگذاری جیمی کارتر در زمینه حقوق بشر، تأسیس «بنیاد کارتر» پس از دوران ریاست‌جمهوری او بود. این بنیاد، که در سال ۱۹۸۲ تأسیس شد، با هدف ارتقاء حقوق بشر، دموکراسی و صلح در سراسر جهان فعالیت می‌کند. بنیاد کارتر در پروژه‌های مختلفی برای بهبود وضعیت حقوق بشر، کاهش فقر، تأمین خدمات بهداشتی و درمانی، و ترویج صلح در کشورهای مختلف فعالیت می‌کند. این بنیاد توانسته است در کشورهای مختلف با دولت‌ها، سازمان‌های غیردولتی و جوامع محلی همکاری کرده و به حمایت از مردم در برابر نقض حقوق بشر بپردازد. کارتر بویژه در زمینه پیشگیری از جنگ‌ها و

حل منازعات از طریق دیپلماسی و مذاکرات صلح فعال بوده است.

ث) انتقاد از نقض حقوق بشر توسط اتحاد جماهیر شوروی
جیمی کارتر همچنین در سیاست‌های خود نسبت به اتحاد جماهیر شوروی و دیگر کشورهای کمونیستی تأکید ویژه‌ای بر حقوق بشر داشت. یکی از نقاط عطف در این زمینه، انتقاد علنی کارتر از نقض حقوق بشر در شوروی و کشورهای تحت تسلط آن بود. کارتر بویژه در قبال سرکوب‌های سیاسی در کشورهای بلوک شرق مانند چکسلواکی و لهستان، با فشار بر دولت شوروی، خواستار بهبود وضعیت حقوق بشر در این کشورها شد.

در این دوران، کارتر همچنین از طریق سازمان‌های بین‌المللی و نشست‌های دوجانبه، فشارهایی بر کشورهای کمونیستی وارد آورد تا به آزادی‌های سیاسی و فردی احترام بگذارند. این رویکرد کارتر تأثیر زیادی در تنش‌های جنگ سرد و روند بعدی تغییرات در این کشورهای تحت سلطه شوروی داشت.

۳) توافق کمپ دیوید

همچنان‌که به اختصار گفتیم پیمان کمپ دیوید یکی از مهم‌ترین و تاریخی‌ترین دستاوردهای دیپلماسی جیمی کارتر، رئیس‌جمهور وقت ایالات متحده، در عرصه سیاست خارجی بود. این توافق در سپتامبر ۱۹۷۸ میان مصر و اسرائیل به دست آمد و به یکی از نقاط عطف در تاریخ خاورمیانه تبدیل شد. مذاکرات کمپ دیوید نه تنها بر رابطه اسرائیل و مصر تأثیر گذاشت، بلکه پیامدهای گسترده‌ای برای منطقه خاورمیانه و حتی سیاست جهانی داشت. در اینجا به جزئیات بیشتر این توافق و اهمیت آن پرداخته می‌شود.

الف) پیش‌زمینه توافق کمپ دیوید

برای درک اهمیت توافق کمپ دیوید، ابتدا باید به تاریخچه تنش‌ها و جنگ‌ها میان اسرائیل و کشورهای عربی در دهه‌های پیش از آن نگاه کنیم. اسرائیل پس از تأسیس در سال ۱۹۴۸، با مخالفت شدید کشورهای عربی مواجه شد و این منجر به چندین جنگ میان اسرائیل و کشورهای عربی شد، از جمله جنگ‌های ۱۹۴۸ «پس از اعلام استقلال اسرائیل»، ۱۹۵۶، ۱۹۶۷ و ۱۹۷۳. جنگ ۱۹۶۷، که به جنگ شش‌روزه معروف است، بویژه تأثیر زیادی بر روابط اسرائیل با کشورهای عربی داشت، زیرا اسرائیل سرزمین‌های زیادی از جمله سینا «از مصر»، کرانه باختری، غزه و جولان را به تصرف درآورد.

جنگ یوم کیپور در سال ۱۹۷۳ یکی دیگر از نقاط بحرانی در این منازعه بود. در این جنگ، مصر و سوریه به اسرائیل حمله کردند، اما

در نهایت اسرائیل توانست پیروز شود. با وجود پیروزی اسرائیل، جنگ یوم کیپور بویژه برای اسرائیلی‌ها هزینه‌های سنگینی داشت و برای کشورهای عربی، بویژه مصر، شکست در این جنگ موجب احساس نیاز به تغییر در سیاست‌ها و مذاکرات شد.

در این زمینه، جیمی کارتر به‌عنوان رئیس‌جمهور ایالات متحده، نقش میانجی را ایفا کرد و برای برقراری صلح در این منطقه تلاش کرد. کارتر بویژه بر این باور بود که برای پایان دادن به بحران‌ها در خاورمیانه، اسرائیل و مصر باید بر سر مسائل مختلف به توافق برسند.

(ب) روند مذاکرات کمپ دیوید
مذاکرات کمپ دیوید در سپتامبر ۱۹۷۸ در استراحتگاه کمپ دیوید، که در کوه‌های آپالاچین در ایالات متحده واقع است، برگزار شد. در این مذاکرات، علاوه بر جیمی کارتر، انور سادات، رئیس‌جمهور مصر و مناخیم بگین، نخست‌وزیر اسرائیل حضور داشتند. مذاکرات سه‌جانبه با هدف دستیابی به یک توافق صلح پایدار میان مصر و اسرائیل برگزار شد.

کارتر به‌عنوان میانجی‌گر در این مذاکرات، تلاش کرد تا به هر دو طرف نزدیک شود و نقطه نظرات آنها را با یکدیگر سازگار کند. مذاکرات به قدری دشوار و پیچیده بود که در ابتدا به بن‌بست رسید. با این حال، کارتر موفق شد طرفین را تحت فشار قرار دهد تا در نهایت به توافقاتی دست یابند که به صلح پایدار میان دو کشور منجر شد.

(پ) مفاد توافق کمپ دیوید
توافق کمپ دیوید که در ۱۷ سپتامبر ۱۹۷۸ بطور رسمی اعلام شد، شامل دو بخش اصلی بود: توافقات دوطرفه «مصر و اسرائیل» و طرح‌های گسترده‌تر برای صلح در خاورمیانه.

(A) توافق مصر و اسرائیل
در این بخش از توافق، مصر و اسرائیل بر سر چهار موضوع اصلی به توافق رسیدند:

بازگشت شبه‌جزیره سینا به مصر: یکی از مهم‌ترین دستاوردهای توافق کمپ دیوید این بود که اسرائیل تصمیم گرفت شبه‌جزیره سینا را که در جنگ ۱۹۶۷ به تصرف درآورده بود، به مصر بازگرداند. این تصمیم اسرائیل موجب پایان دادن به یکی از طولانی‌ترین منازعات ارضی در منطقه شد.

تأسیس روابط دیپلماتیک: اسرائیل و مصر متعهد شدند که روابط دیپلماتیک خود را برقرار کنند. این اولین بار بود که یک کشور

عربی بطور رسمی اسرائیل را به رسمیت می‌شناخت. عدم استفاده از نیروی نظامی؛ هر دو کشور توافق کردند که از استفاده از نیروی نظامی علیه یکدیگر خودداری کنند و در صورت بروز اختلافات، از طریق دیپلماسی و مذاکرات مسائل خود را حل و فصل کنند.

B) طرح صلح گسترده‌تر برای خاورمیانه در این بخش، توافق بطور کلی به سایر کشورهای عربی و مسائل فلسطینی نیز پرداخته بود؛ خاورمیانه بدون جنگ؛ کارتر بطور خاص بر ضرورت ایجاد یک منطقه خاورمیانه بدون جنگ تأکید کرد. این شامل تلاش برای حل بحران‌های فلسطینی و دیگر منازعات در منطقه بود. راه‌حل فلسطینی؛ یکی از جنبه‌های مهم توافق این بود که طرفین توافق کردند به ایجاد یک راه‌حل برای مسأله فلسطین توجه کنند. طبق این توافق، مذاکرات برای دستیابی به یک راه‌حل منصفانه برای فلسطینی‌ها آغاز شد، هرچند که این بخش از توافق بزور کامل اجرا نشد و همچنان یکی از مسائل حل‌نشده باقی ماند.

ت) اهمیت و پیامدهای توافق کمپ دیوید توافق کمپ دیوید بطور گسترده‌ای به‌عنوان یکی از بزرگ‌ترین دستاوردهای دیپلماتیک در تاریخ معاصر شناخته می‌شود و تأثیرات آن فراتر از اسرائیل و مصر رفت.

اولین صلح میان اسرائیل و یک کشور عربی توافق کمپ دیوید باعث شد که مصر به‌عنوان اولین کشور عربی، اسرائیل را به رسمیت بشناسد و روابط دیپلماتیک خود را با این کشور برقرار کند. این رویداد گامی بزرگ در جهت صلح میان اسرائیل و کشورهای عربی بود و به دیگر کشورهای عربی این پیام را داد که ممکن است توافقاتی با اسرائیل در زمینه صلح وجود داشته باشد.

تأثیر بر روابط اسرائیل با کشورهای عربی در پی توافق کمپ دیوید، اسرائیل توانست روابط خود را با دیگر کشورهای عربی بویژه در زمینه‌های اقتصادی و تجاری گسترش دهد، هرچند که در ابتدا بیشتر کشورهای عربی از برقراری روابط با اسرائیل خودداری کردند.

تنش‌ها در دنیای عرب توافق کمپ دیوید باعث شد که مصر در سطح جهان عرب بطور موقت از

اعتبار خود بیفتد. بسیاری از کشورهای عربی بویژه فلسطینی‌ها، توافق را خیانت به آرمان فلسطین دانستند و از مصر بشدت انتقاد کردند. این موضوع تا سال‌ها تأثیرات منفی بر روابط مصر با دیگر کشورهای عربی داشت و مصر را از اتحادیه عرب اخراج کرد.

پیامدهای جهانی

توافق کمپ دیوید همچنین یک پیام قوی به سایر کشورهای جهان ارسال کرد: دیپلماسی و گفتگوهای صلح‌جویانه می‌تواند منجر به حل بحران‌های پیچیده و طولانی‌مدت شود. این توافق همچنان به‌عنوان یک مدل از دیپلماسی موفق در عرصه جهانی شناخته می‌شود و تأثیرات آن بویژه در خاورمیانه و روندهای صلح در مناطق دیگر ادامه داشته است.

رابطه کارتر با ایران و ایرانی‌ها

برخورد جیمی کارتر با ایران و تحولات مربوط به محمدرضا شاه پهلوی و آیه‌الله خمینی یکی از پیچیده‌ترین و حساس‌ترین دوره‌های روابط ایران و آمریکا در تاریخ معاصر است. این دوره که شامل سقوط نظام پادشاهی ایران، پیروزی انقلاب اسلامی و بحران گروگان‌گیری می‌شود، تأثیرات عمیقی بر سیاست خارجی و داخلی هر دو کشور گذاشت.

الف) روابط کارتر با محمدرضا پهلوی

در آغاز دوران ریاست‌جمهوری جیمی کارتر «۱۹۷۷»، روابط ایران و آمریکا بسیار نزدیک بود. محمدرضا شاه پهلوی به‌عنوان یکی از متحدان استراتژیک واشنگتن در خاورمیانه نقش کلیدی در مقابله با نفوذ شوروی ایفا می‌کرد و از نظر اقتصادی نیز با خرید گسترده تسلیحات آمریکایی یکی از مهم‌ترین مشتریان نظامی ایالات متحده بود. با روی کار آمدن کارتر، موضوع حقوق بشر به یکی از محورهای اصلی سیاست خارجی او تبدیل شد. در این راستا، کارتر فشارهایی به شاه وارد کرد تا فضای سیاسی ایران را بازتر کند و به آزادی‌های مدنی و حقوق بشر احترام بگذارد. این فشارها به کاهش برخی محدودیت‌های سیاسی و آزادی نسبی مطبوعات در ایران منجر شد. با این حال، این تغییرات زمینه‌ساز اعتراضات گسترده‌تری شد که در نهایت به انقلاب اسلامی انجامید.

کارتر در ابتدا تلاش داشت که شاه را به‌عنوان یک متحد نزدیک حفظ کند، با شدت گرفتن اعتراضات مردمی و تزلزل پایه‌های حکومت پهلوی، کاخ سفید در تصمیم‌گیری خود دچار تردید شد. کارتر سرانجام به شاه توصیه کرد که برای آرام کردن اوضاع از روش‌های سرکوبگرانه استفاده نکند و به‌جای آن به اصلاحات بیشتری بپردازد.

به دنبال سیاست حقوق بشری کارتر، او در خرداد ۱۳۵۶ جلوی فروش ۲۵۰

جنگنده اف-۱۸ به ارزش ۴ میلیارد دلار به ایران را گرفت. سایروس ونس از طرفداران این سیاست و زبگنیف برژینسکی مشاور امنیت ملی کارتر (به دلیل جنگ سرد) از مخالفان این سیاست بودند. اما در تابستان همان سال دولت آمریکا پیشنهاد فروش هفت هواپیمای آواکس به ایران را به کنگره این کشور ارائه داد. از این جهت به دورویی متهم شد.

او در مهر ۱۳۵۶ شاه و فرح را به کاخ سفید دعوت کرد. در جریان این سفر، تظاهرات مخالفان شاه در برابر کاخ سفید به خشونت کشیده شد. پلیس آمریکا تلاش کرد با شلیک گاز اشک‌آور، معترضان را متواری کند. همزمان وزش باد باعث شد تا گاز اشک‌آور به کاخ سفید و مراسمی که در حال برگزاری بود برسد و شاه مجبور شد با دستمال چش‌های خود را پاک کند. با اینحال کارتر به پشتیبانی خود از شاه افزود و در پایان آخرین روزهای سال ۱۹۷۷ در یک سفر خاورمیانه به تهران نیز سفر کرد.

با آغاز حرکت انقلابی مردم ایران، کارتر در ۱۰ دی ۱۳۵۶ به تهران سفر کرد تا حمایت کامل واشینگتن را به محمدرضا پهلوی ابلاغ کند. کارتر در ضیافتی که از طرف شاه به مناسبت ورود او در کاخ نیاوران ترتیب داده شده بود، خطاب به محمدرضا شاه چنین گفت: «به دلیل رهبری بزرگ شاه، ایران جزیره ثبات در یکی از آشوبزده‌ترین نقاط جهان شده است. اعلی‌حضرت، این به دلیل تکریم بسیار نسبت به شما، رهبری شما و احترام و ستایش و عشقی است که ملت ایران به شما دارد. هیچ کشور دیگری در جهان برای برنامه‌ریزی مشترک از ایران به آمریکا نزدیک‌تر نیست. هیچ کشور دیگری برای بررسی مشکلات منطقه‌ای که مورد علاقه هر دو طرف ما نیز هست ارتباط نزدیک‌تری از ایران با ما ندارد و هیچ رهبر دیگری نزد من احترامی عمیق‌تر و رابطه‌ای دوستانه‌تر ندارد».

ب) انقلاب اسلامی و مواجهه کارتر با آیه‌الله خمینی
با تشدید اعتراضات مردمی در سال‌های ۱۹۷۸ و ۱۹۷۹، دولت کارتر سعی کرد از طریق راه‌های دیپلماتیک بحران ایران را مدیریت کند. اما ظهور آیه‌الله خمینی به‌عنوان رهبر انقلاب اسلامی و محبوبیت گسترده او میان مردم ایران باعث شد که تلاش‌های دولت آمریکا برای حفظ نظام شاهنشاهی ناکام بماند.

آیه‌الله خمینی که در تبعید در فرانسه به سر می‌برد، هدایت اعتراضات را برعهده داشت و خواستار برچیده شدن کامل حکومت شاهنشاهی و تأسیس یک جمهوری اسلامی بود. دولت کارتر در این زمان تلاش کرد میان جناح‌های مختلف سیاسی ایران مصالحه برقرار کند و حتی

به دنبال یافتن راه‌هایی برای انتقال قدرت به یک دولت معتدل بود که هم بتواند مطالبات مردم را پاسخ دهد و هم منافع آمریکا را حفظ کند. این تلاش‌ها با شکست مواجه شد و در فوریه ۱۹۷۹، انقلاب اسلامی به پیروزی رسید.

ناگفته‌ها و شایعات بسیاری درباره ارتباط پیداوپنهان هیأت‌حاکمه آمریکا، حتی شخص کارتر با اطرافیان آیت‌الله خمینی به عنوان رهبر انقلاب ۵۷، پیش و پس از پیروزی وجود دارد که به دلیل غیرمیتنبودن، در حال حاضر از ورود بدانها می‌پرهیزیم.

پ) بحران پناهندگی محمدرضا شاه پهلوی یکی از چالش‌های مهم کارتر پس از پیروزی انقلاب اسلامی، مسأله پناهندگی محمدرضا شاه پهلوی بود. شاه که پس از ترک ایران به چند کشور مختلف سفر کرده بود، در نهایت در اکتبر ۱۹۷۹ به دلایل پزشکی درخواست ورود به آمریکا کرد. کارتر که نگران واکنش انقلابیون ایران و تحریک احساسات ضدآمریکایی بود، ابتدا با درخواست شاه مخالفت کرد. اما پس از فشارهای سیاسی داخلی و توصیه مشاورانش، اجازه داد که شاه برای درمان سرطان به نیویورک وارد شود. این تصمیم موجب خشم شدید انقلابیون در ایران شد و تصور عمومی این بود که آمریکا همچنان از شاه حمایت می‌کند و ممکن است برای بازگرداندن او به قدرت تلاش کند.

کارتر و بحران گروگان‌گیری در ایران یکی از چالش‌های بزرگ در سیاست خارجی جیمی کارتر، بحران گروگان‌گیری در ایران بود. این بحران در چهارم نوامبر ۱۹۷۹ (۱۳ آبان ۱۳۵۸) هنگامی آغاز شد که پس از ورود شاه به آمریکا، گروهی از دانشجویان ایرانی موسوم به پیرو خط امام، سفارت ایالات متحده در تهران را اشغال کردند و ۵۲ دیپلمات و شهروند آمریکایی را به گروگان گرفتند. این اقدام ظاهراً در اعتراض به پذیرش شاه در آمریکا و همچنین سیاست‌های گذشته واشنگتن در حمایت از رژیم پهلوی صورت گرفت. گروگان‌گیری که به مدت ۴۴۴ روز ادامه یافت، یکی از تلخ‌ترین بحران‌های دیپلماتیک تاریخ ایالات متحده بود.

کارتر برای حل این بحران ابتدا به دنبال راه‌حل‌های دیپلماتیک بود و تلاش‌هایی برای آزادسازی گروگان‌ها از طریق مذاکره با مقامات ایرانی انجام داد. اما این تلاش‌ها نتیجه‌ای نداشت و گروگان‌ها همچنان در بند بودند. در نهایت، کارتر به عملیات نظامی برای نجات گروگان‌ها متوسل شد که ناکام ماند. اجمال قضیه این‌که کارتر شخصاً دستور انجام این عملیات را برای آزادسازی گروگان‌ها صادر کرد. براساس

اسناد موجود هواپیماها و بالگردهای نظامی مجهز آمریکا در عملیات موسوم به «پنجه عقاب» شب پنجم اردیبهشت ۱۳۵۹ (۲۵ آوریل ۱۹۸۰ میلادی) از نقاط کور راداری وارد ایران شدند اما همان ابتدا یکی از بالگردها در ۱۲۰ کیلومتری شهر راور دچار نقص فنی و مجبور به فرود شد. این ماجرا که در ادبیات سیاسی و رسمی ایران به «واقعه طبس» معروف است، به سرعت ابعاد مرموزتری پیدا کرد و در نهایت پرونده آن با مرگ چندتن از نیروهای آمریکایی و رسوایی بزرگ برای کارتر بسته شد.

این بحران نه تنها بر موقعیت بین‌المللی کارتر تأثیر منفی گذاشت، بلکه بر وضعیت داخلی او نیز تأثیرگذار بود. بسیاری از آمریکایی‌ها کارتر را به دلیل ناتوانی در حل بحران سرزنش کردند و این مسأله بطور مستقیم بر کاهش محبوبیت وی در انتخابات سال ۱۹۸۰ تأثیر گذاشت. در نهایت، گروگان‌ها در روزهای پایانی ریاست‌جمهوری کارتر آزاد شدند، اما این بحران در حافظه تاریخی مردم آمریکا باقی ماند. بحران گروگان‌گیری تا روزهای پایانی ریاست‌جمهوری کارتر ادامه یافت و تنها با روی کار آمدن رونالد ریگان در ژانویه ۱۹۸۱ پایان یافت.

نتایج و تأثیرات برخورد کارتر با ایران
(الف) روابط تیره میان ایران و آمریکا

دوران کارتر آغازگر قطع روابط دیپلماتیک میان ایران و آمریکا بود. این روابط پس از بحران گروگان‌گیری بطور کامل قطع شد و تا امروز نیز تیره باقی مانده است.

(ب) تغییر راهبرد آمریکا در خاورمیانه

سقوط شاه و پیروزی انقلاب اسلامی باعث شد که آمریکا استراتژی جدیدی برای مقابله با نفوذ ایران در منطقه تدوین کند و به تقویت روابط خود با کشورهای عربی بپردازد.

(پ) تأثیر بر سیاست داخلی آمریکا

شکست کارتر در مدیریت بحران گروگان‌گیری یکی از عوامل مهمی بود که به شکست او در انتخابات ریاست‌جمهوری ۱۹۸۰ و پیروزی رونالد ریگان منجر شد.

در نهایت، دوران تعامل کارتر با ایران یکی از پیچیده‌ترین فصول تاریخ روابط دو کشور است که تأثیرات آن تا دهه‌های بعد نیز باقی ماند.

به پایان رسیدن دوره ریاست‌جمهوری کارتر
دوران ریاست‌جمهوری جیمی کارتر در ژانویه ۱۹۸۱ به پایان رسید.

پایان این دوره با شکست او در انتخابات ریاست‌جمهوری سال ۱۹۸۰ در برابر رونالد ریگان از حزب جمهوری‌خواه رقم خورد. عوامل مختلفی در شکست کارتر نقش داشتند که برخی از آنها شامل بحران اقتصادی، افزایش تورم و بیکاری، و بویژه بحران گروگان‌گیری در ایران بودند.

شکست در انتخابات ۱۹۸۰

در انتخابات ریاست‌جمهوری ۱۹۸۰، کارتر با رقیب قدرتمندی یعنی رونالد ریگان، فرماندار سابق کالیفرنیا و چهره برجسته حزب جمهوری‌خواه، مواجه شد. ریگان با پیام‌هایی مبتنی بر بازگرداندن شکوه و اقتدار آمریکا و انتقاد شدید از ناکارآمدی‌های دولت کارتر در حل بحران‌های داخلی و بین‌المللی توانست حمایت گسترده مردم را جلب کند.

کارتر در دوران مبارزات انتخاباتی با چالش‌های متعددی روبرو بود. بحران اقتصادی که با تورم و رکود همراه بود، اعتماد عمومی به توانایی دولت او را زیر سؤال برده بود. از سوی دیگر، بحران گروگان‌گیری در ایران همچنان ادامه داشت و تلاش‌های کارتر برای آزادسازی گروگان‌ها به نتیجه نرسیده بود. این موضوع نمادی از ضعف دولت او در مدیریت بحران‌ها تلقی می‌شد.

تحلیف ریگان و پایان رسمی دوره کارتر

در ۲۰ ژانویه ۱۹۸۱، جیمی کارتر قدرت را به رونالد ریگان واگذار کرد. نکته تاریخی این است که درست چند دقیقه پس از پایان ریاست‌جمهوری کارتر و آغاز دوره ریگان، گروگان‌های آمریکایی که بیش از یک سال در ایران در بازداشت بودند، آزاد شدند. بسیاری این همزمانی را به‌عنوان نمادی از پیروزی دیپلماتیک ریگان و شکست کارتر در مدیریت بحران تفسیر کردند.

فعالیت‌های پس از ریاست‌جمهوری

با پایان دوران ریاست‌جمهوری، کارتر به‌جای کناره‌گیری از فعالیت‌های عمومی، مسیر تازه‌ای را در زندگی خود آغاز کرد. او به فعالیت‌های بشردوستانه و دیپلماتیک روی آورد و «مرکز کارتر» را تأسیس کرد که در زمینه ارتقای صلح، نظارت بر انتخابات در کشورهای مختلف و ترویج حقوق بشر فعالیت می‌کند.

در نهایت، اگرچه دوران ریاست‌جمهوری جیمی کارتر با چالش‌های فراوان و شکست در انتخابات پایان یافت، اما او با فعالیت‌های برجسته پس از ریاست‌جمهوری توانست چهره‌ای مثبت و تأثیرگذار از خود در سطح بین‌المللی به‌جا بگذارد. جایزه نوبل صلح که در سال ۲۰۰۲ به او اعطا شد، تأییدی بر این دستاوردها بود.

مرگ کارتر

جیمی کارتر، سونهمین رئیس‌جمهور ایالات متحده و یکی از چهره‌های برجسته سیاسی و بشردوست این کشور، در ۲۹ دسامبر ۲۰۲۴ در سن ۱۰۰ سالگی در خانه خود در پلینز جورجیا درگذشت. این سیاستمدار برجسته که طولانی‌ترین عمر را در میان تمامی رؤسای جمهور آمریکا داشت، در سال‌های پایانی زندگی خود با مشکلات جدی سلامتی مواجه شد و در نهایت در کنار خانواده و در آرامش به زندگی پربارش پایان داد.

خبر درگذشت او بلافاصله در رسانه‌های جهانی بازتاب یافت و واکنش‌های گسترده‌ای از سوی رهبران سیاسی و شخصیت‌های برجسته در پی داشت. جو بایدن، رئیس‌جمهور ایالات متحده، در بیانیه‌ای کارتر را «نماد اخلاق، عدالت و تعهد به صلح و حقوق بشر» توصیف کرد و دستور داد پرچم‌های آمریکا به مدت چند روز به حالت نیمه‌افراشته درآید. باراک اوباما نیز از او به‌عنوان «نمونه‌ای از یک رئیس‌جمهور متواضع و صلح‌طلب» یاد کرد.

رهبران جهانی از جمله مقامات سازمان ملل و اتحادیه اروپا نیز به تجلیل از دستاوردهای کارتر پرداختند. بسیاری از آنها او را به‌عنوان فردی که تأثیری ماندگار در زمینه حقوق بشر و صلح جهانی داشته است، ستودند. رسانه‌های بین‌المللی مانند CNN، BBC و نیویورک تایمز ویژه برنامه‌هایی درباره زندگی و میراث کارتر پخش کردند. کاربران شبکه‌های اجتماعی نیز با انتشار پیام‌هایی از این چهره تاریخی قدردانی کردند و هشتگ‌هایی مانند [RememberingCarter#](#) در صدر ترندهای جهانی قرار گرفت.

مراسم رسمی یادبود جیمی کارتر در آتلانتا و واشنگتن دی‌سی برگزار شد. این مراسم با حضور گسترده مردم، مقامات سیاسی و شخصیت‌های برجسته همراه بود. سخنرانی‌های متعددی در ستایش دستاوردهای او انجام شد و از فعالیت‌های بشردوستانه و صلح‌طلبانه او قدردانی به عمل آمد. در واشنگتن دی‌سی مراسم رسمی دولتی برگزار شد که شخصیت‌های برجسته سیاسی و دیپلماتیک در آن حضور داشتند.

مطابق وصیت کارتر، مراسم تدفین او به‌صورت خصوصی در زادگاهش پلینز جورجیا برگزار شد. این مراسم ساده و بی‌پیرایه بود و تنها اعضای خانواده و نزدیکان او در آن شرکت داشتند. پیکر او در کنار همسرش که دوسالی پیش از او درگذشته بود، به خاک سپرده شد.

مرگ جیمی کارتر پایانی بود بر زندگی یکی از برجسته‌ترین چهره‌های سیاسی و اخلاقی ایالات متحده. او پس از ریاست‌جمهوری به دلیل فعالیت‌های صلح‌طلبانه، نظارت بر انتخابات دموکراتیک و تلاش برای ترویج حقوق بشر در جهان، شهرتی جهانی پیدا کرد. بنیاد کارتر نیز

اعلام کرد که فعالیت‌های بشردوستانه او در زمینه حقوق بشر و صلح جهانی همچنان ادامه خواهد یافت.

میراث جیمی کارتر به عنوان فردی که پس از دوران ریاست جمهوری خود تأثیری پایدار در صحنه جهانی برجای گذاشت، همچنان الهام بخش بسیاری خواهد بود. تصمیم او برای پذیرش آرام و آگاهانه مرگ، نشانی از رضایت از یک زندگی پربار و متعهدانه بود که در تاریخ آمریکا به یاد خواهد ماند.

افتخارات و جوایز

کارتر جوایز و افتخارات زیادی از زمان ریاست جمهوری خود دریافت کرد و نهادها و مکان‌های متعددی به افتخار او نامگذاری شدند. کتابخانه و موزه جیمی کارتر در سال ۱۹۸۶ افتتاح شد. در سال ۱۹۹۸ نیروی دریایی ایالات متحده آمریکا سومین و آخرین زیردریایی کلاس سولف را به افتخار رئیس‌جمهور سابق، کارتر و خدمت او به عنوان افسر زیردریایی نامگذاری کرد. این یکی از معدود زیردریایی‌های نیروی دریایی بود که به افتخار یک شخص در قید حیات نامگذاری می‌شد. او در همان سال جایزه سازمان ملل متحد در زمینه حقوق بشر را به افتخار دستاوردهای حقوق بشریو مدال یادبود هوور را که برای پاسداشت مهندسانی است که در جنبش‌های جهانی مشارکت کرده‌اند، دریافت نمود. او جایزه صلح نوبل ۲۰۰۲ را که تا حدی پاسخی به تهدیدات جنگی رئیس‌جمهور جرج دابلیو. بوش علیه عراق و انتقادات کارتر از دولت بوش بود، دریافت کرد.

کارتر همچنین ۹ بار به خاطر ضبط صوتی کتاب‌های خود، نامزد جایزه گرمی برای بهترین آلبوم کلمات شفاهی شد و سه بار آن را برنده شد. او در سال ۱۹۸۴ برنده جایزه آکادمی دستاورد آمریکا شد. او در سال ۱۹۹۱ عضو افتخاری انجمن فی بتا کاپا در دانشگاه ایالتی کانزاس شد. او در همان سال به عضویت انجمن فیلسوفان آمریکا انتخاب در آمد.

فرودگاه سادر در امریکاس، جورجیا در سال ۲۰۰۹ به فرودگاه منطقه‌ای جیمی کارتر تغییر نام داده شد.